ופלוני ופלוני עדיו: **גמ'** ת"ר איזהו קיומו [א]כמותב תלתא הוינא אנו פלוני ופלוני ופלוני הוציא פלוני בן פלוני שטר מחוק לפנינו ביום פלוני ופלוני ופלוני עדיו [ב]ואם כתוב בו הוזקקנו לעדותן של עדים ונמצאת עדותן מכוונת גובה ואינו צריך להביא ראיה ואם לאו צריך להביא ראיה [ג]נקרע פסול נתקרע כשר [ד]נמחק או נטשטש אם רישומו ניכר כשר ה"ד נקרע ה"ד נתקרע אמר רב יהודה [ה]נקרע קרע של בית דין נתקרע קרע שאינו של ב"ד היכי דמי קרע של בית דין א"ר יהודה [ו]מקום עדים ומקום הזמן ומקום התורף אביי אמר [ז]שתי וערב הנהו ערבאי דאתו לפומבדיתא דהוו קא אנסי ארעתא דאינשי אתו מרוותיהו לקמיה דאביי א"ל ליחזי מר שטרי' ולכתוב לן מר שטרא אחרינא עליה דאי מיתנים חד נקיטינן חד בידן אמר להו מאי אעביד לכו דאמר [ח]רב ספרא אין כותבין שני שטרות על שדה אחת דלמא טריף והדר טריף הוו קא טרדי ליה אמר ליה לספריה זיל כתוב להו הוא על המחק ועדיו על הנייר דפסול אמר ליה רב אחא בר מניומי לאביי ודלמא רישומו ניכר ותניא נמחק או נטשטש אם רישומו ניכר כשר אמר ליה מי קאמינא שטרא מעליא אל"ף בי"ת בעלמא קאמינא תנו רבנן [ט]הרי שבא ואמר אבד שטר חובי אע"פ שאמרו עדים אנו כתבנו וחתמנו ונתננו לו אין כותבין לו את השטר בד"א בשטרי הלואה [י]אבל שטרי מקח וממכר כותבין חוץ מן האחריות שבו

רבן

גמ' הוציא. שטר מחוק לפנינו שהיה כתוב ביום פלוני: **ופלוני ופלוני.** היו עדים שחתומים בו: ומפרש גמרא **אם כתוב בו הוזקקנו כו'.** שעמדו אלו בית דין המקיימין וחקרו עדים החתומים בו להעיד על חתימתן ונמצאו דבריהם מכוונין: **גובה.** מזמן ראשון הכתוב בשטר ואין צריך ראיה אחרת ואם לאו צריך להביא ראיה אחרת על הזמן ועל סכום המעות ועל כל מה שהיה כתוב בשטר: **נקרע.** על ידי אדם: **נתקרע.** מעצמו: **ערבאי.** ישמעאלים: **וקאנסי לארעתא דאינשי.** ומתוך שהיו בעלי זרוע כופין בעליהן לתת גם השטרות שלא יוכלו לערער: **ליחזי מר שטרא.** מה כתוב בו קודם שיאנסו ממנו וכתוב לנו אחר תחתיו שאם יאנס אחד ישאר לנו שני ולזמן מרובה אם תהיה ידינו תקיפה נערער על שדותינו ונקחם מיד הלוקחים אותם מיד הערביים: **דאמר רב ספרא.** לקמן בשמעתין: **דלמא טריף והדר טריף.** זה הלוקח שקנה שדה באחריות וזמנין דטריף ליה מיניה בעל חוב דמוכר ואתי איהו וטריף מלקוחות ומחזיר להם אחד מן השטרות כדי לגבות בו מן המוכר והדר טריף מלקוחות אחריני על ידי השטר השני ואומר עתה טרפו ממני ואחזור ואטרוף מלקוחות והרי שטר מכירתי עדיין הוא בידי: **קא טרדי ליה.** מפצירין בו: **אמר ליה לספריה זיל כתוב להו.** שטר ומחוק אותו ואחר כך כתוב על המחק והעדים יחתמו על הנייר ואלו לא יתנו לב שהוא פסול וליפטר מהם: **אמר ליה רב אחא בר מניומי לאביי כו'.** (א) לי נראה דרב אחא בר מניומי הוה סלקא דעתיה דהכי אמר אביי לספריה דנכתוב להו שטרא מעליא והדר נמחקיה והדר נכתביה על המחק ונחתמו סהדי על הנייר והכי קשיא ליה ודלמא לא מחקי ליה שפיר משום דבעי למיכתב עליה והוי רושם ראשון ניכר ואזלי ומחקי ליה להאי כתבא בתרא ומוקי ליה אקמא והוה ליה רושם ראשון ניכר וכשר ורושם לא על המחק נכתב והוה ליה כנטשטש דאמרן לעיל רישומו ניכר כשר: **אמר ליה מי סברת שטרא מעליא קאמינא.** דנכתוב ונמחקיה: **אל"ף בי"ת בעלמא קאמינא.** דברים בטלים אמרתי לכתוב ולמחוק: **אבד שטר חובי.** וכתבו לי אחר תחתיו ככל הכתוב בראשון וכגון שאין לו עדים שאבד ממנו: **כתבנו ונתננו לו.** דליכא למימר שמא כתב ללוות ולא לוה: **בשטרי הלואה.** אפילו אם באו לכתוב חוץ מאחריות שבו אין כותבין דאתו למיטרף ביה מבני חרי ושמא לא אבד הראשון אי נמי דלמא חזר ומלאו וטריף והדר טריף: **אבל בשטרי מקח וממכר.** אם אמרו עדים כתבנו ונתננו לו כותבין לו אחר חוץ מאחריות שבו מאחר שאמת הדבר שזה הקרקע קנוי לו והוא ירא פן ישתקע הדבר ויערערו עליו שלא כדין כותבין לו שטר מקח בלא אחריות כדמפרש לקמן (דף קסט:) שטרא דנן דכתבנוהי דלא למיגבי ביה לא ממשעבדי ולא מבני חרי כו':

רבן

ופלוני ופלוני עדיו. החתומים בשטר כך פירש רשב"ם ונראה לר"י (ב) שמזכיר ב)(הוא הדין) נמי העדים שהעידו שראו אותו השטר שאם ילוה הלוה היום או למחר לפלגן שיוכל לפלגן ותימה אם צריך לכתבן (ג) שאין הגמרא מזכירן וצריך עיון בתיקון שטרות: **אבל** בשטרי מקח וממכר כותבין חוץ מאחריות שבו. וכותבין מזמן ראשון דאי מזמנא דהאידנא שמא חזר ומכרה למוכר ויוציא אח"כ שטר עליה ויאמר האידנא הוא (ד) דזבינתה מינך והדר טריף שלא כדין ורשב"ג אומר אין כותבין אפי' בשטרי מקח וממכר פי' דשמא אחר שקנאה החזיר שטרו למוכר וחזר המכר והשתא אי לא עבדינן ליה שטרא להאי מהימן מוכר לומר הוא החזיר לי השטר וחזר המכר שהרי אין לזה שטר אבל אם עושין לזה שטר אין יוכל לומר שלי היא כשיוציא שטר שלו הלא הלוקח תופס השטר שהוא שלו ויאמר למוכר שטר שבידך לא החזרתיו לך אלא כשמכרת לי הקרקע כתבת לי כמה שטרות דכותבין שטר למוכר (ה) והאחד בידך עדיין וחכמים אומרים מתנתו קיימת וא"כ גבי מקח וממכר ליכא למיחש למידי אפי' אין שטר לזה הלוקח שלא נכתב שום שטר לא יוכל המוכר ליטול קרקע שאפילו החזיר לו שטרו אינו שלו דהא לא חזרה מתנתו ואפילו יש לו ראיה שנתנו לו שכתב לו שטר שיקנה אותה ואותיות נקנות במסירה ובשטר לכולי עלמא או יש לו שטר מכירה שמכרה לו השתא נמי ליכא למיחש למידי שאם כן לא יכול זה להזיקו כלום ואפילו יש לו שטר שנכתב לו מחדש שהרי כתוב מאותו הזמן ותימה קצת אם לא כתב לו שטר מכירה אלא קנה לך איהו וכל שעבודיה למה אין לחוש שמא יפסידנו הלוקח על ידי שטר (ו) שכתב לו מזמן ראשון שאע"פ ששני השטרות יהיה כתוב בהן יום אחד מ"מ לא יהיה מוחזק בה המוכר יותר מן הלוקח מאחר שיהיה גם ללוקח שטר ושמא הוא החזירו למוכר באותו יום עצמו שהקנה לו השטר מכר שאז אין ג)(כותבין זמן ואומר שאמר כך) חזר ומכרה לו באותו היום עצמו ואומר ר"י דכולי האי לא חיישינן וגם לא יהא לו פנים לומר שבו ביום החזיר לו השטר ובו ביום חזר ומכרה לו ותימה לרשב"ג למאן דאמר לקמן (דף קעג.) צריך להביא ראיה נהי דנקנות במסירה מ"מ צריך המוכר להביא ראיה שהחזיר לו השטר אפילו הוא בידו ואור"י דהכא אין צריך לכולי עלמא דלגניבה לא חיישינן ולפקדון נמי לא חיישינן הכא שירא הוא להפקיד שטרו למוכר דלמא כבש ליה ויביא עדים שהשדה היתה שלו עד עתה תימה לר"י שכל מוכר שדה יכול להזיק ללוקח דכיון שכותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו דזימנין דכתב שני שטרות ונותן האחד ללוקח ולאחר שלש שנים או ארבע שיפסיד הלוקח את שטרו יבא ויאמר החזיר לי השטר ויביאהו לב"ד ויגבה בלא ראיה למאן דאמר אין צריך להביא ראיה ואותו לא יוכל לומר לו מתחלה כתבת שכתבת לו הרבה שטרות מאחר שהוא אין לו שטר ואין יכול להוכיח שלא החזירו לו ויש לומר דליכא למימר שכיון שהחזיק שלש שנים בקרקע עומדת החזקה במקום השטר ויכול לומר כל מה שיכול לטעון אם היה השטר בידו כי יאמר מה שאין לי שטרי לא בשביל שהחזרתיו לך אלא שלא נזהרתי לשמרו לאחר שלש שנים ד)ותימה לרבן שמעון בן גמליאל שמכל מקום יכול המוכר לעשות שני שטרות כגון ראובן דכתב ב' שטרות שמכר שדה לשמעון ויתן האחד לשמעון ואחד ללוי ויעשה קנוניא בינו ובין לוי ויוציא לוי אותו השטר לאחר ג' שנים שהפסיד שמעון שטרו ויטעון כי שמעון מסרו לו ונתן לו השדה ולא יצטרך הוא להביא ראיה למ"ד אין צריך להביא ראיה ונ"ל דכי האי גוונא צריך להביא וכה"ג אמרינן לקמן (דף קעג.) דאחין הואיל ה)ושמעי להדדי צריך להביא ראיה ואפי' אמרי' בעלמא א"צ ובענין אחר יש לפרש ולא תקשה לרשב"ג (ז) ו)[ולא תצטרך] לכל זה רשב"ג אומר אף שטרי מקח וממכר אין כותבין כדמפרש לקמן שיש לחוש שמא החזיר הלוקח למוכר וחזר המכר ואם לא נכתב שטר שני ללוקח יוציא המוכר הקרקע מיד הלוקח על ידי השטר שהחזיר לו אבל אם נכתוב לו שטר שני ללוקח אפילו יוציא המוכר על הלוקח השטר שהחזיר לו לא יועיל כלום שיאמר הלוקח שני שטרות היו לי ולא החזרתי לו אלא אחד וכיון שהאחד עדיין בידו לא חזר המכר ז)והשתא אין להקשות אפי' כשיש שטר ביד המוכר מה יש לו להועיל והלא הלוקח יכול לומר לו קודם שמכרת לי השדה כתבת שנים או שלשה שטרות וכתבו לך לאחר חפצך כי כותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו ומה שאין שטר בידי לפי שאבד ממני הא לא קשה מידי דודאי אין מועיל למוכר אלא אם כן יש עדים שזה השטר שבידו הוא אותו שנתנו ללוקח ועתה חזר לידו אי נמי יכירו עדים שהחזיר לו הלוקח את השטר

עין משפט נר מצוה

עט א ב מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' יג סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' מג סעי' ח:

פ ג מיי' שם הל' יד וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' נג סעיף א:

פא ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

פב ה ו ז מיי' שם טוש"ע שם סי' מב:

פג ח מיי' שם הל' יא סמג שם טוש"ע ח"מ סי' מב סעיף ג:

פד ט מיי' שם הל' י סמג שם טוש"ע שם בהג"ה ובסי' רלט סעיף א:

רבינו גרשום

פלוני נמחק שטרו שנכתב ביום פלוני ופלוני ופלוני עדיו. שיאו שם כתוב בו כך או אם הכירו השטר לפני ב"ד שיראוהו קודם שימחק כולו וראו ב"ד מה שכתוב בו וראו נמי חתימת העדים יכתבו לו איש פלוני וכו' ופלוני ופלוני עדיו שהיו חתומין בו: אנו ב"ד פלוני ופלוני ופלוני שצריכין להיות שלשה: הוציא פלוני בן פלוני שטר מחוק לפנינו שנכתב ביום פלוני כלומר באותו זמן: ואם כתוב בו. באותו קיום: הוזקקנו לעדותן של עדים. שראו מה שהיה בכתב: ונמצאת עדותן מכוונת. שאמרו שהיו מכירין אף חתימת ידי העדים: גובה בעל השטר. ואין צריך להביא שום ראיה עוד: ואם לאו. שלא כתבו הוזקקנו לעדותן של עדים לומר שטר מזויף מחוק הראה לעדים או לב"ד הלכך צריך עדים שיקיימו כתיבת העדים לעדות: ואם לאו. שלא נמצא מכוון שלא העידו אלא על כתיבת השטר בלבד ולא העידו שהכירו חתימת העדים צריך להביא ראיה קודם שיתבע עדים שיכירו חתימת ידי עדים שהיה על השטר שהשטר יעוד הוא: נקרע. בכוונה כדמפרש לקמן: פסול. דמשמע שאחרים קרעוהו שמצאו בו דופי או פרוע היה: נתקרע. מעצמו: ומקום התורף. כתיבת הממון להכי קרי תורף שבו תורף לקוחות: הנהו ערבאי. ישמעאלים שהיו מכירין למלך כשהיה הולך למלחמה והיו רגילין לעבור עמו במלכות זמן גדול ושוב חוזרין למקומן ובאו עמו לפומבדיתא ונתן להם השדות לאנס קרקעות של בני אדם שבסביב העיר שיתפרנסו מהן כל ימות שהן שם: אתו מרוותיהו. בעלי הקרקע: לקמיה דאביי. ואמרו ליחזי מר שטרי שיש לנו על אותן שדות שתופשים הערביים שהן שלנו שאנו קנאום מן בעליהן ולא הספקנו להחזיק בהן כי שנים עד שנטלום הערביים ושילכו להן נחזיק בשדותינו השתא לכתוב לנו מר לכל חד מינא שטר אחרין עליה דארעא דאי מתנים או מכבדי שטרא ראית לן כדאמר ההם עד תלת שנין מזדהר איניש בשטריה טפי לא מזדהר ובי מתביד נקטינן מינא חד שטר בידן: דלמא טריף. בשטר זה לקוחות ותו לאחר זמן מפיק שטר אחרון והדר טריף לקוחות אחריני: הוו קא טרדי ליה. היו מפצירין עליו שיכתוב להם: כתוב להם כי האי שטרא הוא על המחק

מסורת הש"ס

א) [לקמן דף קסט.], ב) רש"ל מ"ז, ג) ס"א כתוב בו זמן ולא"כ. רש"ל, ד) נ"א ויעוד מימא. רש"ל, ה) ס"א דשמעי מהדדי. רש"ל, ו) גי' רש"ל, ז) נ"א ול"ת לפי. רש"ל.

◆

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה אמר ליה וכו' לאביי כו' נראה לי דרב אחא בר מניומי הוה סלקא אדעתיה דהכי וכו' והכי קא קשיא וכו' וכפל דראשון לא: (ב) תוס' ד"ה ופלוני וכו' שמזכירין נמי העדים וכו' השטר שנמחק שאם ילוה: (ג) בא"ד לכתבן מאחר שאין הגמרא: (ד) ד"ה אבל וכו' ויאמר האידנא הוא דהדרי' וזבינתה מינך וטריף שלא כדין כנ"ל: (ה) בא"ד דכותבין שטר למוכר ואע"פ שאין לוקח עמו והאחד בידך וכו' דאפי' אין שטר לזה הלוקח שלא נכתב לו שום וכו' ליטול הקרקע: (ו) בא"ד שטר שנכתב לו מזמן לאשון: (ז) בא"ד ולא תקשה לרשב"ג מכל זה:

◆

רבינו גרשום (המשך)

ועדיו על הנייר הפסול. לטרוף ממנו לקוחות אבל לכך יועיל להם שכל זמן שזה שטר בידם אין יכול המוכר לכפור שלא מכר: ודלמא. אע"ג דכתב על המחק ועדיו על הנייר מחק נמי לעדי קיום עד שידא רישומו ניכר והוו ליה אידי ואידי על המחק: ותניא נמחק או ניטשטש אם רשומו ניכר כשר. ואתו למיטרף נמי זימנא אחרינא: אל"ף בי"ת בעלמא קאמינא. כלומר חצי התיבות של כל השטר כותב כגון ז"ב ע"ד וכן כולו הואיל ויש בו בשטר תרי ריעותא חדא דהתיבות אינן שלמות ועוד דהוא על המחק פסול ולא מצי למטרף ביה: ת"ר וכו' שטר שאבד: אין כותבין ונותנין לו את השטר אחר. דלמא מכזב ולא נאבד ואערומי מיערים ובעי טריף והדר טריף: במה דברים אמורים. דאין כותבין. בשטרי הלואה. כגון בעל חוב שלוה והיו קרקעותיו משועבדין למלוה ואי כתבי למלוה שטרא אחרינא טריף והדר טריף לקוחות וכל שטרי הלואה אע"פ שאין כתוב בו אחריות הרי הוא כמו שכתוב בו דכל לוה חייב באחריות החוב: אבל שטרי מקח וממכר. שמכר לו שדהו ואמר נאבד שטרא של מכירה: כותבין לו אחר חוץ מאחריות שבו. דלא כתבי בהאי שני אחריות דכיון דלית ביה אחריות לא מצי טריף ביה לקוחות ואי אמרת אם כן מה מועיל לו כיון דלא מצי למטרף ביה להכי אהני ליה דכי נקיט האי שטרא לא מצי למטען מוכר הא ארעא לא מכרתיה מעולם לך דהאי שטרא מוכיח דזבנה לו אבל לגבות לא מהני הואיל דאין בו אחריות אבל בשטר